

Legislativa o GMO u BiH

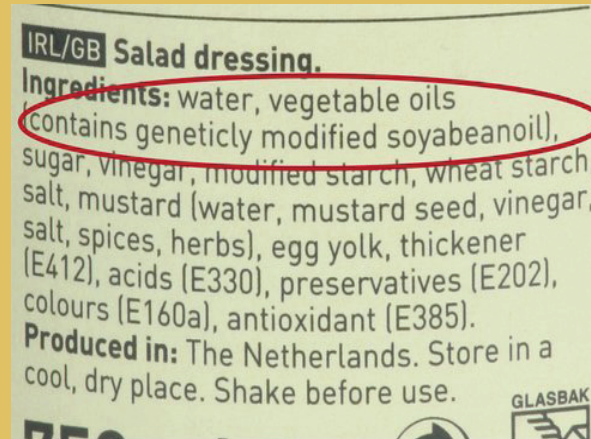
Oblast GMO-a u hrani i hrani za životinje u BiH je propisana Zakonom o GMO ("službeni glasnik BiH, broj 23/09"), koji je na prijedlog Agencije za sigurnost hrane BiH u saradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko distrikta BiH usvojen 2009. godine od strane oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina je do 2009. godine bila jedna od rijetkih država koja nije imala Zakon o GMO.

Cilj ovog Zakona je osiguranje visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zdravlja i dobrobiti životinja, životne sredine i interesa potrošača kroz što bolju i efikasniju kontrolu hrane na eventualno prisustvo GMO u skladu sa najnovijim standardima koji se primjenjuju u zemljama Evropske unije.

Zakon o GMO BiH predviđa Vijeće za GMO koje se sastoji od sedam članova koji se biraju isključivo između eminentnih naučnika i stručnjaka u području mikrobiologije, genetike, medicine, veterinarske medicine, biohemije, molekularne biologije, farmacije, biotehnologije, poljoprivrede, šumarstva, prava, zaštite na radu, zaštite prirode i zaštite okoliša.

Vijeće za GMO samostalno je i neovisno tijelo i njegov je rad javan. Vijeće za GMO u BiH formirano je 2009. godine.

Agencija za sigurnost hrane BiH podržala je 4 laboratorije za kontrolu GMO-a na institutima u Banja Luci, Mostaru i Sarajevu, te pri Institutu za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Univerziteta u Sarajevu.

Obilježavanje hrane koja sadrži GMO

Udruženje "Aarhus centar u BiH"
Kemala Kapetanovića 17
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Telefon: +387 33 66 05 88
Fax: +387 33 66 05 88
e-mail: info@aarhus.ba
web: www.aarhus.ba

Štampanje ove publikacije finansijski je podržala Misija OSCE-a u BiH

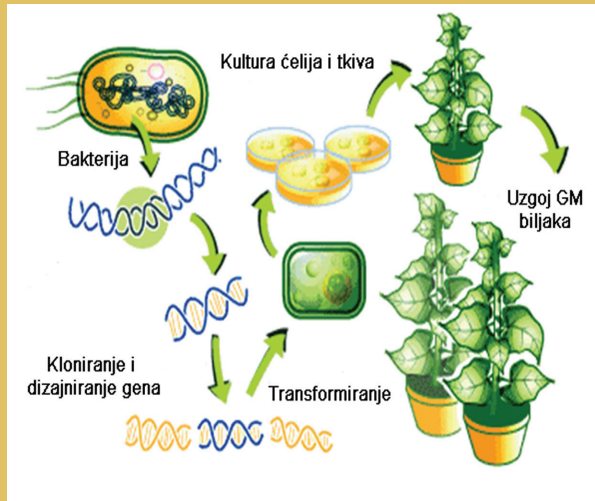

Genetički Modificirani Organizmi

ZDRAVLJE I OKOLIŠ

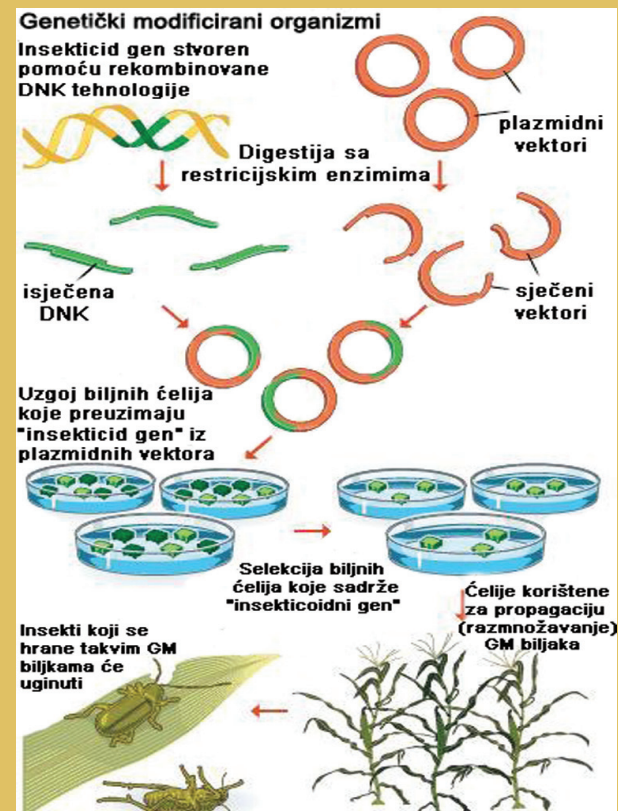
Šta je GMO?

Pod pojmom genetički modificiranih organizama (GMO) misli se na sve organizme (biljke, životinje, gljive i mikro organizme) dobijene tehnologijom rekombinantne DNK, tj. primjenom laboratorijskih metoda kojima se genetički materijal iz različitih i često nesrodnih organizama kombinira na način na koji se to ne događa u prirodi.

Tehnologija rekombinantne DNK je proces u kojem se koriste molekule DNK različitih organizama (tj. izvora), koje se spoje u jednu molekulu i tako nastaje nova kombinacija gena. Organizam putem takve DNK stječe nove ili izmijenjene gene, odnosno osobine. Kad se ovo radi u laboratoriji, potrebno je fizičkim putem unijeti tu "novu" DNK u genom domaćina - biljke ili životinje čije genetičke karakteristike, odnosno postojeće osobine se žele izmijeniti, a to se kod biljaka najčešće čini putem bakterija (npr. *Agrobacterium*), a kod životinja putem virusa. Osnovni princip proizvodnje GMO je dodavanje novog genetičkog materijala u genom organizma.

Na donjoj slici je prikazan način kreiranja i ubacivanja tzv. "insekticid gena" koji će omogućiti produkciju biljaka koje će biti "zaštićene" od napada insekata tako što će joj novostvoreni i ubačeni gen omogućiti produkciju supstance sa letalnim djelovanjem na određenu grupu ili grupe insekata. Na taj način se za uzgoj određenih poljoprivrednih kultura (npr. kukuruza, soje, itd.) ne trebaju koristiti hemijski insekticidi jer se takva genetički modificirana (GM) biljka može sama "boriti" i "izboriti" sa insektima koji je napadaju. Druga svojstva biljaka bi trebala ostati neizmjenjena, a to je posebno bitno za genetički modificirane biljke i životinje koje se koriste u ishrani jer je GMO sastojak genetički modificirane hrane.

GMO i Aarhuska konvencija

GMO amandman je uveden u Konvenciju u maju 2005. godine. Ovaj amandman određuje načela javnog učestvovanja tokom odobravanja namjernog ispuštanja GMO-a i njihove pojave na tržištu. GMO amandman je sačinjen s ciljem jačanja prava javnosti, te pojašnjava područje primjene drugog stuba Konvencije (učestvovanje javnosti u donošenju odluka). Konkretno rečeno, nameće obavezu nadležnim organima da traže mišljenje javnosti prije nego što odobre otvorene terenske probe ili plasiranje GMO-a na tržište. BiH nije još ratificirala Amandman na GMO Aarhuske konvencije

Osnove zakonodavstva EU o GMO-ima

EU je izgradila sveobuhvatan sistem mehanizama za proces razmatranja i odobravanja GMO-a, kao i kontrole puštanja GMO-a u okolinu putem određenih zakonskih direktiva i regulativa.

Ciljevi:

- Zaštita građana i okoliša
- Prava potrošača na informiranost i izbor
- Obavezno označavanje

Dva su glavna pravna akta koja se odnose na pitanje uzgoja, uvoza, stavljanja na tržište i označavanja GM hrane. To su smjernica (direktiva) 2001/18 o namjernom puštanju GMO-a u okoliš i uredba (regulativa) 1829/2003 o genetički modificiranoj ljudskoj i stočnoj hrani.